

Assessing Aging

פרשת ויגש תשע"ח

Artscroll Onmash

GENESIS

PARASHAS VAYIGASH

47 / 8-19

Pharaoh. ⁸ Pharaoh said to Jacob, "How many are the days of the years of your life?"

⁹ Jacob answered Pharaoh, "The days of the years of my sojourns have been a hundred and thirty years. Few and bad have been the days of the years of my life, and they have not reached the life spans of my forefathers in the days of their sojourns." ¹⁰ Then Jacob blessed Pharaoh, and left Pharaoh's presence.

2

HaTurm infers that the way in which Jacob stood at this meeting was defective, in the sense that he was extremely old and frail, so that Joseph had to support him.

8-9. The commentators note the apparent incongruity of a king inquiring about the age of a visitor. In the plain sense, Pharaoh was struck by the appearance of the man, who seemed to be older than anyone he had ever seen before; hence his question. In reply, Jacob said that he not yet lived nearly as long as Abraham or Isaac, but he had aged due to a life filled with travail (Rashbam; Ramban). He said, the days that I have lived as a נָר, stranger or alien, have totaled 130 years, for I have been a stranger in other people's lands

all my life (Rashi).

3 Yaakov Avinu traveled to Mitzrayim and stood before Pharaoh. In response to Pharaoh's question of "How old are you?" Yaakov answers, "The years of my dwelling are 130; few and terrible were the years of my life." Why did not Yaakov simply answer that he was 130 years old? Why did he give such a long-winded answer?

5

Rav Pam:

המצפון שלג

ויגש

חכמת

(משיח א"ת) 4

After the joyful reunion of Yaakov Avinu and his beloved son Yosef, the brothers had an audience with Pharaoh, which was followed by Yaakov's meeting with the Egyptian monarch. As soon as Pharaoh was introduced to Yaakov, he immediately asked him how old he was. Yaakov replied that he has not as old as he looked. His premature aging was due to a lifetime filled with tzaros, giving him the appearance of an extremely aged person.

Ramban (47:9) wonders about the propriety of Yaakov complaining to Pharaoh about his difficult, trouble-filled life and about his

statement that he had not reached the life spans of his father and grandfather. Yaakov was not on his deathbed at this time. Who could say that he would not reach the age of his forefathers? Ramban explains that when Pharaoh met Yaakov, he was immediately struck by his greatly aged appearance. This prompted Pharaoh's incongruous first question upon seeing him - "How old are you?" - because in all his years on the Egyptian throne he had never seen a person who looked as old as Yaakov did. To this, Yaakov replied that the tragedies he had suffered had caused him to age prematurely.

Daas Zekeinim, quoting a Midrash, notes that Yaakov suffered a terrible consequence as a result of his words. Hashem castigated him, saying, "I saved you from Esav and Lavan and returned Dinah and Yosef to you, and yet you complain about the years of your life which are 'few and bad'? I swear that your years will not number those of your forefathers as you have said. Your father lived 180 years and you will live 33 years less, corresponding to the 33 words found in the two pesukim describing your audience with Pharaoh."

איתא בדעת זקנים מבעלי התוספות, לפי שראהו זקן מאוד ושערות ראשו וזקנו לכנות מרוב הזקנה שאל כן, והוא ענהו ימי מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים, כלומר מעטים הם שנותי אלא מתוך רעות שהיה לי קפצה עלי זקנה מדרש, בשעה שאמר יעקב מעט ורעים היו אמר לו הקב"ה, אני מלמתיך מעשיו ומלבן והחזותי לך דינה ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שכמנין התיבות מן ויאמר עד בימי מגורי, כך יחסרו משנותיך שלא תחיה כחיי יצחק אביך, והם ליג תיבות וכמנין זה נחסרו מחייו, שהרי יצחק חי ק"פ שנה ויעקב לא חי אלא קמ"ז.

לכאורה דברי המדרש כאן בלתי מובנים, מה מקום נמצא כאן לתביעה כלפי יעקב, הלא כפי שמבואר לא התרעם יעקב כלל על הרעות

שעברו עליו, אלא שהשיב לשאלתו של פרעה על שום מה קפצה עליו הזקנה, ובנדאי אש היה נשאל על הטובות שבאו לו בימי חייו לא היה מוכיח תחת לשונו דבר, אלא שכאן לא היה המקום המתאים לכך, שהרי ספור הטובות לא היה מחזיר לו את עולמו, ולתביעה מה זו עושה עד כדי לגרוע ליג שנה משנותיו.

The Gemara (Yevamos 121b) says that Hashem is exacting with those who surround Him even to the extent of a hairsbreadth. This incident is a remarkably stringent illustration of this concept. A year of life for a word of complaint! The loss of 33 years of life for the 33 words spoken during the meeting with Pharaoh! הפלא ופלא!

The severity of such a punishment is hard to digest and its impact on the eternity of Klal Yisrael is immeasurable. Yaakov, despite living 33 years less than Yitzchak and 28 years less than Avraham, became the שבאבות, the greatest of the Patriarchs. Who can estimate the additional greatness he could have attained had he lived another 33 years?

In his Sichos Mussar (Va'eira, 5731), R' Chaim Shmulevitz poses a question: The 33 words of the conversation includes the first eight words spoken by Pharaoh himself. Why was Yaakov punished for that? The answer is telling. What was it that prompted Pharaoh to ask Yaakov how old he was? It was because he looked at the creases and folds of Yaakov's face and could "read" the tzaros and hardships he had gone through. Thus, Yaakov was punished not only for complaining about his sorrow-filled life, but even for his nonverbal facial appearance which betrayed what he had gone through.

For a person of his towering level of greatness, Yaakov was held accountable even for this!

The faces of many people mirror the feelings of their hearts. It is a mark of greatness when a person can conceal the pain and difficulties he may be enduring and be able to greet every person with a smile and cheerful countenance. As R' Yisrael Salanter put it, "A person's heart is a reshus hayachid (private domain), but his face is a reshus harabbim (public domain)."

9.

שכן, מהי הסיבה שלא חזרו אליו מראהו הצעיר ושחור שערותיו? משום שעדיין זכר את אותן שינות ה"מעט ורעים"!

אילו היה עכשיו שמח כפי מלא עוצם הכרתו של יעקב אבינו - שמחה זאת היתה מוחקת גם את זכרונות האימים של העבר.

זוהי התביעה, לענייך, אם מותר להתבטא כך על אבינו יעקב.

ה"מלטתיד" היה צריך למלא את יעקב כל כך הרבה הכרת טובו וחסדו של בורא עולם, כל כך הרבה שמחה, עד כי לא יתייר בו אף שמץ של רושם או זכרון מכל מה שעבר עליו.

אם נשאר בו זכרון, אם עדיין מרגיש הוא "רעים", אם שערותיו או מראהו לא מביעים שמחה אין קץ, משמע, חסר בהכרת ה"מלטתיד".

— נורא ואיום, אך גם נורא הוד.

זהו אשר תובעים מאדם, כי יכיר, כי ידע, כי ירגיש, כי יחיה ויחווה את חסדי שמים בכל משמעותם והיקפם.

כי אמנם כן הוא, חסדי שמים עצומים הנה, מלאי משמעות והיקף. להכיר בהם הכרה מלאה, עד כי תתפוס כל שריר וכל עצב, ולא יתפנה שו מקום לצער, תרעומת או אפילו קמט של זקנה ועיניו.

פלאי פלאים.

תקב ברכת ויגש מרדכי

אברהם

ולכאורה, הלא מראה זה בא בשעתו, בשעת כל צרה וצרה מצרותיו הנוראות של יעקב אבינו.

ומעתה, לו יהא שעתה, שוב יש ביכלתו של אבינו שלא לזכור את כל שעבר עליו, אבל הלא שערותיו הלבנות הלבניו בשעתו, ומראהו הזקן והמעונה, הלא אף הוא בא עליו בשעתו. ומה איפוא טענה יש כלפי אבינו הזקן?

מה עוד, שמנין הלייג שנים כנגד לייג התיבות, שהורדו משנות חייו של יעקב אבינו, מתחיל מ"ויאמר פרעה". ולכאורה, מה ענין התיבות המביעות את אמירתו של פרעה, למנין הקובע, הרי אמירתו של פרעה היא ולא של יעקב, והלא אין בהן משום התרעמות של יעקב, אלא אמירה ושאלה של פרעה?

ועל כרחך שתיבות אלו, הובאו בחשבון מנין השנים, משום שהם באו בעקבות הראותו של יעקב, שהיתה זקנה ומעונה, ולכן גם שאלתו של פרעה באה בחשבון המנין. כיון שיעקב היה זה שהביא את השאלה על עצמו.

זוה באמת מפליא. הלא הראות זאת ארעה בשעתה. והאם יתכן שלא להעריך את הצרות שאירעו בשעתו בחומרה הנוראה ביותר, הלא גופא דעובדא היא שמצבים נוראים אלו הביאו את יעקב לכלל מראה כזה, ומה התרעמות מוצאים בכך, ועל שום מה העונש הזה?

— וכי למה לא יתרעם.

אמנם "מלטתיד" מ"עשו" ומ"לבו". אמנם החזרתי לך דינה גם יוסף. אבל כלום נשכחו כל שנות הסבל והיסורים.

הלא זה לא מכבר קם מאבלו על בנו יוסף, כאשר מאן להתנחם!

זה לא מכבר חזרה עליו רוח הקודש.

היתכן לשכוח?

ושאר הצרות, הישכחו?!

כלום אפשר לשכוח את אותן שעות של מפגשים מאיימים עם אליפז או עם אביו עשו?!

כל מה שעבר עליו בבית לבן, מלתא זוטרתא היא?!

ואם לחשך אדם לומר, כי הקפידא היא על ה"התרעמות", כי ה"התרעמות" היא ח"ו הטחת דברים כלפי מעלה - אלו ממש דברים בטלים.

8

שהרי מה שאמר יעקב, הוא רק "מעט ורעים". ח"ו להטיל דופי בקבלת הדין. חס ושלום.

אדרבא, הלשון "מתרעם", אמנם צריכה עיון רב. מדוע האו בו התרעמות. מה עוד שהמלים "מעט ורעים", באו להסביר את מראהו הסובל ושערותיו הלבנות.

הלא אלו אירעו בשעתם במשך כל ימי סבלו הנוראים. על הימים ההם, אמר "מעט ורעים". וכלום לא היו "מעט ורעים"??

ללמדך, כי אילו היה אבינו יעקב, לפי דרגתו העילאית, מכיר במה שהוזכר אליו, במה שמילטוהו - הרי שמחה זו היתה משחירה את שערותיו.

מראהו הצעיר היה חוזר אליו כבתחילה.

משנשאר זקנו לבן ומראהו סובל, משמע, לא מלאה סאת שמחתו של אבינו יעקב.

על כך נתבצ.

אצל יעקב, זוהי "התרעמות".

מוסר השכל למדנו מכאן, מה נדרש מאיתנו בעת שבאים עלינו צרות ויסורים? אחז"ל: - "חייב אדם לברך על הרעה בשמחה כשם שמברך על הטובה". כתוב בספר "שער בת רבים" אין לאדם להתרעם כלל על היסורים הבאים עליו, כיון שכל היסורים הם בבחינת זריעה שממנה תצמח טובה, ואם ח"ו אדם מתרעם אומר הקב"ה אין אתה חפץ במה שאני מביא לתועלתך? ויתכן שלא יקבל לבסוף את הטובה שהיתה עתידה לצמוח מכאן, וישאר אך נגוע ומעונה. **משל למה הדבר דומה**, לבעל בית שהזמין נגר שיבנה לו שולחן, ובא הנגר אל ביתו התחיל לחתוך את הקורות לחתיכות כדי לבנות את השולחן, כשראה בעה"ב הסכל איך שהנגר משחית את העצים, התרעם עליו ולא נתן לו להמשיך בעבודה והוציא מביתו, נשאר הבעה"ב בביתו עם עצים חתוכים בלי שום תועלת, וכל זה מחמת סכלותו שאין הוא רואה רק מה שלפניו, ואין הוא רואה את העתיד לבוא, והנמשל מובן.

* וזאת היתה תביעת הקב"ה על יעקב אבינו שאמר "מעט ורעים היו ימי שני חיי", אפילו אם לא הייתי מוציא אותך מהצרות, היה עליך להאמין שהכל לטובה, והיה עליך לומר "גם זו לטובה", וכעת שכבר מלטתך מכל הצרות אתה עוד מתרעם.

צריך ביאור מה תביעתו של הקב"ה "אני מלטתך מעשו ומלבן והחזרתי לך דינה ואת יוסף ואתה מתרעם על חיך שהם מעט ורעים", מה בכך שבסוף נמלט מהצרות, הרי קודם שנמלט מהצרות היו לו עשרות שנים של צער ויגון, ועל שנים אלו אמר יעקב מעט ורעים, וכי אם לבסוף יצא מחצרה זה סיבה שלא היתה צרה קודם לכן?

ונראה לבאר, דהנה השו"ע (בסימן ר"ל סעיף ה') פסק "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", וכתב שם ה"חכמת שלמה" שיהא רגיל לומר "גם זו לטובה", ולא כלשון השו"ע, ועיין בחידושי על התורה מה נ"מ בין זה לזה, עכ"ד.

בספר "שומר אמונים" (ח"א דרוש הבטחון פ"י) כתב ג"כ שיש חילוק בין ב' הלשונות, וביאר ענין זה כך. בחינת כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד - שמצפה שתצמח לו טובה ע"י הצער שיש לו, כמו המעשה עם רבי עקיבא (בגמ' ברכות ס.) שבא לעיר אחרת ולא נתנו לו מקום ללון ולן בשדה. בא אריה ואכל את החמור, בא חתול ואכל את התרנגול, באה הרוח וכבתה את הנר, ואמר על הכל כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד. ואכן כך היה, לבסוף הכל היה לטובה, באו גייסות לעיר ושבו את כל אנשי העיר ור"ע ניצול. נמצא שמהצרה נצמח טובה.

* אולם בחינת "גם זו לטובה" שמצינו אצל נחום איש גם זו היא מעלה גבוהה יותר, היינו - שאינו מצפה שתצמח לו שום טובה, אלא מבין שעצם הצרה היא טובה! וזה שאמר תמיד גם זו - הצרה - לטובה. וכעין מה ששאלו את הרה"ק רבי זושא ז"י"ע, איך אפשר להבין זאת בשכל, שיברך אדם על הרעה בשמחה כמו שמברך על הטובה? והשיב כי הוא אינו יכול לתרץ על זה, כי אינו יודע מה הוא רע, כי מעולם לא היה לו רק טוב, וידוע כי רוב ימי חייו היה עני מרוד ומדוכה ביסורים ומעונה בתכלית, ונסיגות בלי שיעור¹ וזה היה מדריוגת חסידי קדמאי, הלואי שנהיה אסקופה תחת כפות רגליהם.

"אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות-נדמו", האדם מסתובב בארץ בחיים ולא מרגיש את אושר החיים הגדול, עליו קורא הכתוב "אדם ביקר" - הלא בידך ניתן היקר מכל, הזמן. ואם אינך מבין את ערכו של כל רגע בחיים והינך מבזבז זמנך לריק "נמשל כבהמות נדמו".

* היה הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל אב"ד סטוצ'ין ומנהל רוחני ישיבת חברון מביא הפסוק (איכה ג' לט) "מה יתאוון אדם חי גבר על חטאיו" ומביא רש"י (קידושין פ:) "למה יתרעם אדם על הקורות הבאות עליו, אחר כל החסד שאני עושה עמו שנתתי לו חיים". כלומר מתנת החיים היא כה גדולה עד שלעומתה כל היסורים שבעולם אינם נחשבים לכולם.

והמשיל זאת לאדם שזכה בזכיה הגדולה בגורל, ובשעה שקודיעו לו על כך נשברה לו כוס, האם יחוש בצער זה בשעת שמחתו?! הרי האושר שנפל בחלקו ממלא את כל ישותו עד שאין מקום בליבו לצער על דברים הקטנים. כך האדם צריך להרגיש בחסד החיים שנותן לו הקב"ה, עד שלא יחוש בכל הקורות הבאות עליו, אפילו יהיו לו רח"ל יסורי איוב, עליהם להיות כאין וכאפס למול הרגשת אושר החיים.

* תביעה נוקבת זו, הינה על כל אחד ואחד מבאי עולם להכיר ולמשש את האושר הגלום בכל רגע בחיי העולם הזה, שעל אף שהוא נוה התלאות, ואף על יעקב אבינו היתה תביעה דקה על ענין זה כפי שרואים בדברי המדרש שהיתה תביעה נוראה על אמירת "מעט ורעים", עד כדי כך שכנגד כל אחת מל"ג התיבות נחסרה ממנו שנת חיים אחת.

12

To our sense of justice this verdict appears incongruous. Why was Bilaam, the evil protagonist, given a swift and merciful death, while Iyov, guilty of only silence, was afflicted with every pain and torment? The very name Iyov has become the synonym for suffering! The answer is that it is our shallow understanding of the value of life that does not allow us to understand Hashem's verdict. We have no appreciation of life's true essence. Were our eyes to be opened, we would see that Iyov's punishment was by far the easier of the two. True, he suffered greatly, but he lived. Bilaam was spared suffering, but put to death. Better a thousand times pain than the 'merciful' death of Bilaam.

This is, perhaps, best reflected in David HaMelech's cry, יסר יסרני, Hashem has caused me to suffer terribly, but He has not given me over to death (Tehillim 118:18). King David is able to reflect on a life filled with pain and sorrow and put it into proper perspective regarding the gift of life itself.

* In order to gauge one's own appreciation of life, one must observe in what perspective one places his own problems and troubles. Just as a person who has just received or won a great fortune does not feel a small loss, so, too, a person in full cognizance of the tremendous gift that is his, i.e., life, is oblivious to the relatively unimportant travails that he must undergo. Against the background of the fabulous gift of life, even the tribulations of Iyov are unimportant. Thus, the verse exclaims, מה יתאוון אדם חי, Of what can a living man complain (Eichah 3:39).

יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (אבות ד:ו).

Far better an hour of repentance and good deeds in this world than a lifetime in the World-to-Come (Pirkei Avos 4:22).

תורעמנין בני תורעמנין

במדרש איכה (אי"כ ג, יג) על הכתוב (איכה ג, לט) מה יתאונו אדם חי, מצינו דברים נפלאים, אשר הינם כמדומה חידוש גדול.

אמר הקדוש ברוך הוא בני תורעמנין הם. אדם הראשון אחר כל השבוע שעשיתי עמו הוא מתרעם לפני ואומר (בראשית ג, יב) האשה אשר נתתה עמדי. אף יעקב כן, אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא מתרעם ואומר (ישעיה מ, כז) נסתרה דרכי מה'. אף בניו כן, אני עוסק לבור להם לחם קל והן מתרעמין לפני ואומרים (במדבר כא, ה) ונפשנו קצה בלחם הקלוקל. אף ציון כן היא, ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני (ישעיה מט, יד).

הקב"ה מתלונן על כלל ישראל ואומר שהם תורעמנין בני תורעמנין (פסיקתא דרב כהנא פסקא יז אות ג). הם אינם שמחים בחלקם, אלא תמיד מתרעמים ומתלוננים על אשר להם. הראשון שהתרעם היה אדם הראשון. הוא היה מיסב בגן עדן עם כל העידונים שבעולם (ע"י סנהדרין נט, ב) ונהנה מזיו השכינה. בנוסף לכך ברא לו הקב"ה את האשה להיות לו עזר כנגדו (בראשית ב, יח). אף על פי כן, כאשר הקב"ה שואל אותו מדוע חטא, הוא מתרעם ואומר האשה אשר נתת עמדי. הוא אינו מכיר טובה אלא להיפך, מתלונן על האשה שניתנה לו.

השני היה יעקב אבינו. כאשר הוא עובר צרות רבות ורעות הינו מתרעם ואומר נסתרה דרכי מה'. זו היא טענה עליו, כיצד הינו יכול להתלונן על הקב"ה?

גם כלל ישראל תורעמנין הם. כדור המדבר, כאשר לא היה חסר להם כלום, הקב"ה נתן להם לחם מן השמים, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו (יומא עה, ב), התלוננו ואמרו נפשנו קצה בלחם הקלוקל. זו היא טענה עליהם, שהתרעמו והתלוננו על המן.

כמו כן כאשר מולכים אותם גלות בשלשלאות של ברזל הם מתרעמים על כך ואומרים עזבני ה' וה' שכחני. בשל כך מכנה אותם הקב"ה תורעמנין בני תורעמנין. לכאורה הדברים צריכים ביאור.

התשובה לכך נמצאת במדרש עצמו.

המדרש מנמק את הטענה על יעקב אבינו - אמר הקב"ה אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא מתרעם ואומר נסתרה דרכי מה'. זאת אומרת, בו בזמן שיעקב אבינו התלונן והתרעם על צרותיו, באותו זמן ממש היה הקב"ה עוסק להכין את הגאולה, לסבב שיוסף יוכל להיות מלך במצרים, וכתוצאה מכך תגיע ישועתן של ישראל. כל הצרות לא היו אלא סיבה ממשקבב כל הסיבות שהכין בהן גאולה לכלל ישראל.

על זאת היתה עיקר טענת השי"ת: אני מכין עתה את מלכות יוסף, את הגאולה עבור התקופה בה ירדו ישראל למצרים, כיצד אם כן הנך מתלונן ואומר נסתרה דרכי מה'? זוהי גם כן התשובה על תלונת ישראל בגלות - עזבני ה' וה' שכחננו בהיותנו בגלות עלינו להבין שתכלית הגלות הוא להביא אותנו אל גאולה. כל הצרות בגלות המר הזה אינם אלא סיבה להכין עבורינו את הגאולה העתידה.

התקרבות להקב"ה

בפרשת חוקת נאמר (כ"א, ד) ויסעו מהר ההר דרך ים סוף לסבוב את ארץ אדום ותקצרו נפש העם בדרך. הם חזרו לאחוריהם דרך ים סוף ולא יכלו לסבול זאת. היה נדמה להם שהינם הולכים אחורנית, וכתוצאה מכך התחילו להתלונן.

בעל הטורים מסביר שראו אז את כל הצרות שיבואו בגלות אדום ואיך שימשך הגלות, לכן קצרה נפשם. בהיותם במדבר ראו את כל הצרות שיהיו להם בגלות, והיה הדבר קשה להם, עד שהתחילו להתרעם - וידבר העם באלקים ובמשה למן העליתונו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל (שם ה).

בהמשך מסופר שנענשו על כך מיד - וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם וימת עם רב מישראל (שם ו).

מדוע דוקא בנחשים?

איאת בתרגום יונתן: בת קול יצאה משמי מרום ואמרה, בואו וראו כל בני אדם את כל הטובות שעשיתי לכם הזה, העליתי אותם גאולים ממצרים, הורדתי להם מן מן השמים, ועתה שבו והתרעמו עלי, ואילו נחש זה שגזרתי עליו מימי בראשית עפר יהיה מזונו (בראשית ג, יד), לא התרעם עלי. יבואו הנחשים שלא התרעמו על מזונותיהם, וינשכו את העם שהתרעמו על מזונותיהם.

ביאור הדברים:

עונש הנחש היה - כפי שכתוב בספרים - שניתנו לו מזונותיו לכל ימי חייו, בכדי שלא יהיה לו שייכות להקב"ה. הקב"ה כביכול אמר לו, איני רוצה שום עסק עמך. עפר תאכל כל ימי חיך. כך יהיו מזונותיך מצויים לך בכל מקום בו תלך, ולא יהיה לך עמי שום שייכות. למרות זאת, לא התרעם הנחש אלא קיבל את עונשו בלי תרעומת.

כלל ישראל, לעומת זאת, ניתן להם מן דבר יום ביומו, לא פעם אחת בשנה, כדי שכל יום ידעו שהם צריכים להגיע לידי הקב"ה, לקבל את אכלם מן השמים, ויכוונו את לבם לאביהם שבשמים (יומא עז, א). כה קרובים הם להקב"ה, ובכל זאת מתלוננים.

לשם כך הראה להם הקב"ה את הנחש שאינו מתרעם אף שנענש, ללמדם שלא להתלונן למרות כל הצרות והעונשים, כי כל מה שהקב"ה עושה עמם הוא רק בכדי לקרבם אליו.

לאחר שהתפלל משה בעד העם להסיר את הנחש, צייה לו הקב"ה לעשות נחש נחושת ולשים אותו על נס, והיה כל הנשוך וראה אותו וחי (במדבר כא, ט-ז).

אומרים חז"ל (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או נחש מוחיה, אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין.

זאת אומרת, העונש של הנחשים השרפים היה צריך ללמד את ישראל, שכל העונשים שהקב"ה נותן להם, כל הצרות והרעות, אינם אלא בכדי לעשות אותם קרובים יותר להקב"ה, שיהיו מסתכלים כלפי מעלה ומכוונים לבם לאבינו שבשמים.

מעתה, אי אפשר להם להתלונן על הצרות שעוברים בגלות, כי הם הם אלו שמביאים אותם להיות קרובים יותר להקב"ה.

19 Rav Pam

There is another important lesson inherent in the words of the *Daas Zekeinim*. Yaakov had gone through many difficult situations in his life, but ultimately he had overcome them. He had been threatened by Esav and had spent 20 years in Lavan's home, yet he arrived intact at the city of Shechem (33:18). Dinah had been abducted but she had been returned to him. His favorite son, Yosef, was sold into slavery and Yaakov mourned him for 22 years. But now he was reunited with him and saw Yosef in all his glory as the viceroy over the land and provider to all the people of the land (42:6), who made Egypt the breadbasket of the world. What was there to complain about?

It is a frequent occurrence in life that what seems like a terrible crisis and *tzarah* turns out to be a blessing in disguise. The eternal kindnesses of Hashem come in different forms: some obvious, and some not so obvious. It may take years, decades, or even a lifetime to discern that what seemed like a catastrophe was in reality a great blessing.²

Conversely, there are times in a person's life when he fervently desires something, thinking that its attainment will bring him success

and happiness. But who can know what is truly good for the person? What may seem to be beneficial can turn out to be extremely detrimental. This idea is noted in the Blessing of the New Month, recited on the Shabbos before Rosh Chodesh: "Give us ... a life in which Hashem will fulfill our heartfelt requests for the good." The word "good" is stressed because a person does not always know what is in fact good for him and may pray for things which he incorrectly perceives as good. Therefore, we pray to Hashem to only fulfill the heartfelt requests that are truly good for us.

The Gemara (*Berachos* 60b) says, "Whatever the Merciful One does, He does for the best." This teaches that a person should not say that things are going badly for him. Bitter, yes, but not bad. This is why we pray on Rosh Hashanah for a שנה טובה ומתוקה, a good and sweet year. Hashem always does good for us. At times the doctor prescribes a beneficial medicine, but it is a bitter pill to swallow. If this happens, we can ask the doctor for a better-tasting prescription.

There is a well-known *mashal* of the Chofetz Chaim to answer those who question the fairness of Hashem when they are beset by *tzaros*, tragedies, illness, poverty, etc. A stranger walks into shul one Shabbos morning for *krias haTorah*. He notices that the *gabbai* distributes the *aliyos* to the Torah in a seemingly haphazard fashion. First, a man from the back of the shul is called up for an *aliyah*, and then one from the front. Next a rich man is called, followed by a pauper in tattered clothes, then a *talmid chacham*, and then an *am ha'aretz* (illiterate Jew). He questions the *gabbai* on this strange *seder* (order) of *aliyos*. The *gabbai* replies, "My friend, you were not here last Shabbos and you probably will not be here next week either. There is a *seder* to the distribution of the *aliyos*. If you will be here every Shabbos for a few months you will see how everyone gets what is due them and nobody is deprived."

The Chofetz Chaim concludes: People have questions on how Hashem runs the world' and cannot fathom why certain events take place, why some people are successful while others are failures, why some are blessed with wealth and good health while others

suffer poverty and illness. Why is it that righteous people are faced with times of crushing tzaros? We cannot know the answers to these and similar questions. Only Hashem knows the entire picture of history: past, present, and future. Only He knows how everything that happens fits in perfectly with the master plan of Creation.

*The Chofetz Chaim (*Chofetz Chaim al haTorah*, p. 79) notes how Yosef's brothers could not figure out what the Egyptian viceroy wanted from them and why he acted so strangely, sometimes with undue harshness and other times benevolently. Nevertheless, once he said those words, "אני יוסף, I am Yosef!" (45:3), everything became clear. All the pieces of the "puzzle" suddenly fit perfectly and they had no more questions. So, too, concludes the Chofetz Chaim, the Jewish people endure so much personal and communal suffering in their two-millennia-long trek in *galus*. Yet when the great day will come with the arrival of Mashiach and Hashem will say, "אני ה', I am Hashem," all the questions of history will be answered and mankind will acknowledge that everything was with a *cheshbon*, exact calculation, administered by a just and loving Father in Heaven.

Parashas Vayigash is usually read around the time of Asarah B'Teves, which commemorates the beginning of the destruction of the *Beis HaMikdash*. The daylight hours are some of the shortest of the year; the full brunt of winter is being felt. It is a difficult time of the year as the glow of Chanukah fades away and there is a long stretch of time until the next *yom tov*, Purim. It is an opportune time to strengthen ourselves with the realization that even in the intense darkness of *galus*, Hashem is with us and, as the *navi Yeshayah* (63:9, read as the *haftarah* of *Parashas Nitzavim*) says, In all their troubles, He was troubled, so an angel from before Him saved them. With His love and with His compassion He redeemed them; He lifted them and bore them all the days of the world.

כפי הנראה שייכת תביעה גם באופן כזה,
הואיל והזכרים עושים רושם שכאילו לא ראה
טובה בימיו ורק הרעות היו מנת חלקו מוטל
היה עליו לספר שגם טובה ראה בחייו ואף על
פי שלא נשאל על כך, ובודאי קבעו בשמים
שאפשר היה לו למצוא את ההזדמנות להזכיר
זאת, ולפי שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט
השערה לא פלט יעקב מעונש גם במקרה זה.

*Yaakov answered Pharaoh, "The days of years of my sojourns have been a hundred and thirty years. Few and bad have been the days of the years of my life, and they have not reached the life spans of my forefathers in the days of their sojourns."*⁴⁶⁵

What was Yaakov Avinu trying to say? Why did he not just answer directly, that he was one hundred and thirty years old? What did he mean by "the years of my sojourns," and why did he mention at all the lives of his forefathers, in which Pharaoh had expressed no interest?

Although we are inspired by the heights of greatness that Yaakov Avinu achieved, he held himself inadequate despite the magnitude of his accomplishments. "קטנתי מכל היסודים" — "I have been made small by all Your kindnesses," he said to Hashem.⁴⁶⁶ He felt himself to be unworthy of the kindness that Hashem had shown him.

*When asked by Pharaoh how long his life had been, his heart plummeted. He thought to himself, What is my life? Am I alive at all? The wicked even in their lifetimes are considered as dead.⁴⁶⁷ The Rambam writes that for the wise, and for those who pursue wisdom, life without Torah study is tantamount to death.⁴⁶⁸ Can the days of my existence truly be considered life at all, considering my inadequacies? he thought. Therefore, he did not answer that he had lived for one hundred and thirty years, but rather that the "the years of his sojourns" had been one hundred and thirty — as if to say that he had existed for one hundred and thirty years, but how long had he actually lived with Torah and mitzvos? "Few and bad have been the days of the years of my life, and they have not reached the days of years of the lives of my forefathers."

*He compared his own sorry state to the glorious achievements of his forefathers, who had truly lived their lives. "Avraham was old and come of days."⁴⁶⁹ He had utilized the days of his life to their utmost potential. The same was true of Yitzchak. Their days had been full of Torah and *yiras Shamayim*. Hence, Yaakov referred to

their years as "years of life." His own years were merely "years of sojourn," whereas his years of real life had been "few and bad."

With this we can understand why the Torah writes of Adam, "ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלושים שנה וימות" — "And it was, that all the days that Adam had lived were nine hundred and thirty years, and he died."⁴⁷⁰ The Torah stresses that these were the days that he had actually lived, since he had utilized his life in the pursuit of Torah and mitzvos. The same was true of Avraham Avinu: "ואלה ימי שני ימי אברהם אשר חי" — "These were the days of the life of Avraham that he had lived."⁴⁷¹ He had lived his life to the

fullest. However, regarding Yishmael, the Torah states only וְאֵלֶּה שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל — "These were the years of the life of Yishmael."⁴⁷² The Torah does not add the words "that he had lived," since he had squandered his years on meaningless frivolities, that gave no meaning to his life. In his great humility, Yaakov Avinu thought that his own life had likewise not fulfilled its potential.

This was Yaakov's estimation of himself, but the Torah paints a very different portrait of his life. וַיְהִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם חַיָּים וְשִׁבְעַת שָׁנִים — "And the days of Yaakov, the years of his life, were one hundred and forty-seven years."⁴⁷³ The Torah testifies that just like his forefathers before him, Yaakov brought life to the years of his existence, by utilizing them to their fullest, and thus giving eternal significance to all his days.

286

וְהוֹסִיף יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּעֻוְתוֹתָיו: "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם" - אבותי הפכו את כל 'שנות מגוריהם' ל'שנות חיים', על ידי שמילאו את כל ימיהם בתורה ועבודת ה', כדכתיב גבי אברהם (נלאשית מה, א) "ואברהם זקן בא בימים" - כל ימיו באו עמו ולא חסר מהם אף לא אחד, וכן גבי יצחק אבינו (נלאשית לה, כט) "ויגיע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים", כלומר שהיה שבע מימיו אשר עברו עליו בעבודת הבורא, אך אני שלא כאבותי הקדושים: 'מעט ורעים היו ימי שני חיי', ולא מלאתי את ימי בעבודת הבורא באופן שיוכלו להיחשב 'שנות חיים'.

ועל כן משאל פרעה את יעקב אבינו: "כמה ימי שני חייך", והחשיב את כל שנותיו של יעקב אבינו כשנים רוחניות הנקראות 'שנות חיים', ענה לו יעקב אבינו לרוב ענוותנותו: "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה" - השנים בהם חייתי בעולם אינם אלא 'שנות מגורים', מפני שלא עסקתי בהם בעבודת ה' כפי הנדרש, והוסיף ואמר: "מעט ורעים היו ימי שני חיי" - ה'שנות חיים' שלי, דהיינו השנים בהם עסקתי ברוחניות, לא היו אלא מעטות, ואף אותן שנים מועטות לא היו 'שנות חיים' באופן הראוי, אלא 'רעים' - לא כפי הנדרש.

28c

אך אחר שביאר המלבי"ם ש'שני חיי' קאי על חיים רוחניים אתי שפיר, דיעקב אבינו לרוב ענוותנותו סבר, שאף אם יחיה שנים רבות יתר על אבותיו, עדיין לא ישיג^א ויגיע לדרגות העלינויות שהגיעו אליהן אבותיו, שהרי הם הלכו לבית עולמם 'באים בימים' - כל ימיהם שלמים בעבודת ה' יתברך - ואילו הוא עצמו 'מעט ורעים' היו ימי שני חייו, ואינו בדרגת 'בא בימים'.

באר החיים פ

29a

והאמת שכל השם של "חנוכה" מורה על ענין זה, שהוא מלשון חינוך התחדשות, שבכל יום יהיו בעינינו כחדשים, לקיימה בלהט אש קודש ובפנימיות הלב. ולא עוד, אלא שעל די אור נר חנוכה אפשר לדחות ולבטל ההרגל והרגילות בקיום המצוות, ורמז כן הרה"ק בעל ה'חידושי הר"ם' מגור ד"ע בפסוק (תהלים קיט, קה) "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי", שעל ידי ה'נר' מצוה זוכה להאיר את כל אורחותיו ונתיבותיו, וכל מצוותיו יהיו ביקוד אש התלהבות דקדושה (הובא ב'חידושי הר"ם' לחנוכה ד"ה הרגיל).

חדושי רבנו יוסף נחמיה עה"ת

ק"ח

ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה ויברך יעקב את פרעה ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם. יש לדקדק פרעה שאל על ימי שני חייו ויעקב השיב, 'ימי מגורי', ועוד וכי מדרך המוסר הוא לשאול לאדם על ימי חייו. ונראה כי כבר פירשו גבי שרה שני חיי שרה כי הצדיק יחיה שני פעמים האחד מה שנוגע לעצמו והב' הימים הנתוספים לו מאותן בני אדם שהוא זכה אותם והורה אותם הדבר ישכנו אור ועל זה נאמר יראת ה' תוסיף ימים, והיינו שני חיי שרה, כי שרה גיירה את הנשים ואם כן כפלים המה ימי חייה, וז"ש ה"ג גבי יעקב כיון שבא לפני פרעה ויברכהו מיד הכיר פרעה בו כי לא אדם מן השוק הנהו, ואמנם פי' שנים ברוחו וכבר רבות פעל בעדו ובעד אחרים, להטיבם ולזכותם על כן שאלהו כמה ימי שני חייך כלומר כמה עסקת כבר בזכוי הרבים וכמה ימים רכשת לך, אבל יעקב בענוותנותו השיב, ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה, מה שאני עסקתי וחייתי לעצמי, אך מה שנוגע לחיי הכפולים, בענין זכוי הרבים, מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו זכו'.

28a

26 ברכת ויגש מרדכי תצט

— "ימי שני מגורי". מדוע לא ימי "חיי"?

— "ימי שני חיי". מדוע לא "מגורי"?

— "ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם". מדוע לא "בימי חייהם", או "ימי שני מגורי אבותי"?

מה פשר השינויים האלה.

ללמדך, כי "מגורים", עדיין אינם "חיים".

יש אדם, שהעולם הזה הוא "מגוריו", אבל לא חיוניותו

מגורים, הם קיום. אקזיסטנט בלע"ז.

חיים, הם תנועה, פעילות, התקדמות, התעלות.

• חיים הנעדרים כל אלו, אינם אלא מגורים, לא חיים.

27 תעד אהל פרשת ויגש יהושע

באופן אחר ביאר המלבי"ם את כל המשא ומתן בין פרעה ליעקב אבינו, ואף על פי מהלכו יתיישבו היטב כל הקושיות האמורות, בהקדים ש'שנות חיים' יכולות להיחשב רק שנים בהן עסק האדם בתורה ומצוות, שהם החיים האמיתיים, אך שנים בהן בילה האדם בהבל ימיו והשקיע רק בחלק הבהמי שבו, אין אלו 'שנות חיים' שהרי בחיים כאלו החלק 'השכלי והנפשי' שבאדם כביכול מת, ועל כן שנים כאלו אינן יכולות להיקרא 'שנות חיים', אלא 'שנות מגורים' בלבד - שנים בהם האדם התגורר בעולם אך לא חי בו באמת.

To Yaakov Avinu, true life was living with *ruach hakodesh* and *hashraas haShechinah*. Yaakov felt that he had not truly lived during the many years that he was deprived of *ruach hakodesh*. Although we do not have *ruach hakodesh*, we can define true life as utilizing our days to their fullest.

A story is told of a man who went to a certain town and was shown the cemetery. He perused the tombstones and was astonished to find that everyone in the town had died young. One tombstone said that the deceased had lived for twelve years; on another was engraved that the deceased had lived for ten years, and so on. The man was baffled, because he had met the townspeople and they did not appear to be that young. When he asked one of the natives for an explanation, the person answered that in that town, the duration of a person's life was not measured by how many years a person actually lived, but by how many of his days were used productively. Many of the people buried in that cemetery had died when they were eighty, ninety, or even a hundred years old, but they had not made the most of all the years of their life.

Hashem said to the Jewish people (*Shemos Rabbah* 25:13): "I will deal with you measure for measure. I gave you the Torah in order that you should engage in it each and every day (*yom yom*), as it states, 'Praiseworthy is the one who listens to Me, diligently frequenting My door *yom yom*.' Therefore, I will satisfy your hunger

with the heavenly *mann yom yom*, as it states, 'And the nation went out and collected *dvar yom b'yomo*.'"

The days of our lives were not given to us as a means to learn and master the Torah; rather, the days themselves are the purpose.

"Our goal is not to gain knowledge of the entire Shas as much as it is to learn Torah on a daily basis. Each and every day of our lives must be spent productively. It is imperative that we make a *cheshbon hanefesh*, and scrutinize one area in particular: How did we spend our days? Were they spent constructively and in the service of Hashem, or did we neglect them and waste our time?"

With this approach, we can succeed in not merely residing in this world, but in truly living.

(*Shiurei Chumash, Parashas Vayigash* 47:9; *Maamarei Yemei Ratzon*, p. 26)

ביארנו לעיל (מו, ל) שבפרשה זו רואים מה הם החיים. אצלנו, "חיים" זה להסתובב בעולם. אבל זה לא חיים. חיים זה רוח הקודש והשראת השכינה, ובלעדיהם אין זה חיים אלא ימי מגורים.

HOW PRECIOUS THE MOMENT

There is yet another lesson to be learned from Yechani'ah besides the power of *teshuvah*. And that is how precious a moment can be, and by extension how precious is life itself. Sometimes, especially when we are younger, we tend to forget

this and think of life as endless. That is what Rabbi Shimon bar Yochai had in mind when he explained Hashem's verdict on His creation as follows: "and behold it was good" — this refers to the Angel of Life; "and behold it was very good" — this refers to the Angel of Death. Without the realization that our lives come to an end, we would never appreciate how great is the gift of life. Only the awareness of the Angel of Death makes life "very good."

The *Mishnah* in *Gittin* gives us various tests to discern the development of a child's understanding. The first level is whether if he is given a nut and a stone, he will throw away the stone and retain the nut. The next stage is whether he can be lent something for a period of time and recognizes that it must be given back when that time is over. A child who can play with a friend's toy and give it back when it is time to go home has reached a new stage of maturity.

This last test, says Rabbi Avraham Pam, applies to us as well. Do we recognize that life is something that has been lent to us for a period of time, but that we will soon have to return to our Maker? If we do, we are adults. But if we do not act on this realization, then we are still children no matter how old we are.

The famous *Maggid* of Kelm once called upon his audience to imagine that all those buried in the Kelm cemetery could suddenly come back to life for a half an hour: "What would they do? This one would run to the *beis medrash* to learn, and this one to the hospital to visit the sick, and this one to help out a poor widow. All the while, each of these reprieved souls would watch the clock to see how much time was left." The

Maggid concluded his *shmuess* by asking, "Rabbosai, if we have more than a half an hour, is that so bad? Does every moment then cease to be precious? Is that a reason to not keep our eyes cocked on the clock all the time to make sure we are not wasting time? And who can really be sure that he has more than a half an hour?"

רנב טעם מרשת ויגש ודעת

האפיקורסים שהולכים בדרכי העכו"ם, ודאוי לוחר אפילו על מעמד נכבד ומשרה חשובה ולהיות רועה צאן, ובלבד שנרחק מהם.

כמה ימי שני חייד ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים (מו, ה-ט)

במושב זקנים מבעלי התוס' מביא שיעקב ביקש מפרעה שיתן לו רשות לשוב לקברות אבותיו אחרי שנות הרעב, ואם לא יתן לו רשות הוא יחזור מיד לארץ ויקנה תבואה ממצרים כבתחילה, וע"ז שאלו פרעה כמה ימי שני חייד, דהרי הוא זקן מופלג והיאך חושב שיחיה עד שיכלו שנות הרעב, והשיבו יעקב שמעטים שנותיו ומרוב צרות קפצה עליו הוקנה.

ועיין בדעת זקנים מבעלי התוס' שהקב"ה תבע אותו שאמר שימיו רעים, ונענש שחיסרו לו משנותיו ל"ג שנה, שאביו יצחק חי ק"פ שנה ויעקב חי רק קמ"ז שנה, מפני שאין לצדיק לראות רעות בהנהגת הקב"ה, אלא להכיר שכל הנהגתו ית"ש היא טובה לברואיו.

ונראה שיעקב גופא אמר כן בדרך ענוה, שאמנם מאה ושלושים שנה חי אבל ימיו מעטים ורעים מפני שלא עסק תמיד בעבודת ה' כאבותיו, שכל חייו שרשרת ארוכה של צרות ויסורים, עשו ביקש להורגו וברת, אליפו רדף אחריו עד שמסר לו כל ממנו, לבן ציערו ויעקב עבד קשה בביתו, וכשרבת מביתו לבן רדף אחריו, ושוב עשו יוצא נגדו, צרת רחל, צרת יוסף, צרת שמעון ובנימין, וכל אלה מגעוהו מלקדש כל ימיו בעבודת ה' כאבותיו, וקראם ימים רעים שחיים טובים הם כשאדם יכול להשקיע כולו בעבודת ה', ונענש מפני דקדוקי הקב"ה עם צדיקים שאמנם כוונתו בדרך של ענוה שלא היה מסור כולו לעבודת ה', אבל פרעה הבין הדברים כפשוטם כאילו הוא מתרעם ומתאוונ.

ועוד נראה לבאר בדרך אחרת שיעקב חשש מעין הרע דפרעה ולכן כשאמר לו שהאריך ימים הוסיף חתוף שימיו מעט ורעים רויי צרות ומכאובים ולכן אין להתקנא בו.

יש ללמוד מזה להזהר מעין הרע ולא יספר אדם לחברו רב בניו וקניניו, וכן לא יתבלס בעושר כדי שלא לגרום לקנאה ועין רעה בו, ולפי רוב הקנאה יש בכח המקנא להזיק.

למקור הנפש - ויעקב אבינו ע"ה בקר את עצמו ומצא את עצמו מחוסר שלא היו ימי מגוריו מלא חיים, אלא מעט, ולכן רעים הם, שחוסר העלי' אין לך רע גדול מזה. ועיין המדרש שהביאו על אחר בדת זקנים לבעלי התוספות - והביאור שענין הנסיון הוא לתועלת הצריך להוציא כחותיו אל הפועל ואל הנסיון תשקותו, כמו שבי' המס"י בפ"ט, עייש"ה בדבריו העמוקים. וכשזו היא גישת הדרך אזי לא ה' מתרשם מודכוכי הנסיון אלא אדרבה מתעלה ומרגיש בתכליתו והצלחו מלבן, וחזרתה של דינה. הצלתו של יוסף, וכיון שנתרשם מודכוכי הנסיון אות היא על פגם פנימי בשרש, וא"כ אין בו כדי מקום לעוד *ג' שנה שבהם יתעלה, ואין זה מבחינת עונש על חטאו, אלא מבחינת בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

וכל האמור בכלל דברי המשורר האלקי "כי ממך מקור חיים - באורך נראה אור".

ביאר ה'כלי יקר', שיעקב אבינו הביך שסיבת הדבר שפרעה מתעניין בשנות חייו, היא רק מפני שפרעה הרגיש שמאז שהגיע יעקב אבינו למצרים התחילה לשרות הברכה בארצו, שהרי פסקו שנות הרעב והנילוס החל לעלות לרגליו, על כן משראה שיעקב אבינו נראה זקן ושבע ימים, חשש שמא עתיד הוא להיפטר מן העולם במהרה, ועמו תסתלק אף הברכה ששרתה במצרים, ולכן שאלו 'כמה ימי שני חייר'.

על כך ענה לו יעקב אבינו: "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה" - 'מגורי' הוא מלשון פחד ומורא, כמו שנאמר בפרשת בלק (נמדנו כג, ג) "ויגר מואב מפני העם", וכוונת יעקב אבינו הייתה שאינו אלא בן מאה ושלושים שנה, אלא ששנותיו עברו עליו כפחד ומורא מרוב צרות, ורק לכן הוא נראה כזקן מופלג. ובכדי להרגיע את פרעה הוסיף ואמר: "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם" - אף על אבותי עברו שנות חייהם כפחד ומורא, ואף על פי כן האריכו ימים יותר ממני, ועל כן אין לך לחשוש

דרש משה על התורה

Ramban asks: Why would Yaakov complain to Pharaoh? We shall see that Yaakov's statement was much more meaningful than a mere complaint.

When a group of people immigrate to a new country, it is natural and expected that they desire to better their chances of success in their new surroundings, through assimilation into their new nation. Certainly Pharaoh would have expected that Yaakov and his children, who were family to the royalty of the country, would wish to explore all of the opportunities open to them in their new home. This, however, was not Yaakov's desire at all. He understood that in order for his family to fulfill the will of Hashem and become "A kingdom of ministers and a holy nation" (Shemos 19:6), they would have to remain a people apart from the Egyptians. Indeed the Haggadah, expounding the verse that says "And there he became a nation" (Devarim 26:5), tells us that the children of Yaakov were successful at this and therefore became "distinctive" there. It was this that Yaakov wished to convey to Pharaoh - that he was not coming to Egypt with the same intent as most immigrants, and that his actions were not guided by what would allow him to live a comfortable life. Few and bad have been the days of the years of my life - my goal has never been to lead a comfortable existence. Rather, my way has been to live apart from others, even though it would seem to be to the detriment of my family's prosperity.

In this, Yaakov differed from the ways of his forefathers Avraham and Yitzchak. We know that Avraham and Yitzchak worked continuously to spread recognition of Hashem and adherence to His commandments among all of the nations. Yaakov, however, harbored no desire to do the same for the Egyptians. The reason for this lies in the fact that the

ונראה פשוט דיעקב חשש מאד שפרעה רוצה לקחת אותו ליועץ, שעל ידו תשרה הברכה ואף יעשהו כע"ז, כשם שיוסף על ידו באה הברכה למצרים ולכן נקרא "אברך" - אבי הברכה, כך גם יעקב אביו שמכחו זכה, ואז ישים אותו בארמונו להיות היועץ שלו וכע"ז שלו ויקחנו מילדיו בזמן שיעקב כבר הכין בית אולפנא מיוחד לו ולבניו לחנכם שם בדרך ישראל סבא ולשמור עליהם בגלות, ולכן הקדים מיד לבאר שהשנים שלו מעט ורעים ולא שרתה אצלו הברכה רק יסורים רבים ולכן איש כזה לא ימנהו פרעה שעל ידו תתברך מצרים. [ומה שאמרו במדרש שהיה טענה על יעקב בזה ולרי

world had undergone a major change from the time of Avraham and Yitzchak to the time of Yaakov.

Prior to the birth of Yaakov's twelve tribes, it was incumbent upon the righteous to teach and encourage others to follow the will of Hashem. Thus, Avraham and Yitzchak strove to teach others to recognize their Creator and obey the seven Noachide laws God had placed upon them. Once the twelve tribes had been born, however, there was now a specific nation, independent of the other nations of the world, that was to be dedicated to the service of Hashem. Their job was not to teach others, but rather to perfect themselves. Yaakov knew that in order to reach and maintain this perfection, it is necessary to distance oneself from evil as much as possible. For this reason, Yaakov never attempted to exert any positive influence upon Lavan and his children when he was living in Charan. It was for this reason too that Yaakov's children would have to live apart from the rest of the Egyptians in the land of Goshen.

Indeed, this is the task of Bnei Yisrael as a nation; to insulate itself from that which is evil, and thereby excel at that which it knows is Divine. We find this idea clearly reflected in the verse: Thus Israel shall dwell secure, solitary, in the likeness of Yaakov (Devarim 33:28).

כל המשקים אדם מערב בהם - Another explanation: - With all other liquids, a person mingles them together and he does not know which liquid is on the bottom and which is on top. ^[12] אבל השמן אפילו אמה - but with olive oil, even if you mix it with all the liquids in the world, it is always situated on top of them. כן ישראל קשה שהם עושים - שגאמר "ותגנה ה' אליהם עליהם רצונו של מקום נצבים למעלה "מהאנוחות", שאמר "ותגנה ה' אליהם עליהם" - And so, too, the people of Israel, when they fulfil the will of the Omnipresent they stand above the other nations, as it is stated, It shall be that if you hearken to the voice of HASHEM, your God, to observe, to perform all of His commandments... then HASHEM, your God, will make you supreme over all the nations of the earth (ibid. 28:1). ^[13] - This is the explanation of the verse, A leafy olive tree, beautiful with shapely fruit.